

Fra Islands Indre.

Rejsekitser

af

Heinrich Erkes (Køln).

Det første Afsnit af den Rejse, som jeg i Sommeren 1910 foretog sammen med min Søn for at udforske en Del af Islands Indre, var allerede tilbagelagt med rigeligt Udbytte. Vi havde ved Polarkredsen naaet den store Ø's yderste Nordspids, og vi havde udforsket det hidtil for en stor Del ukendte Indre af dens nordligste Halvø. Nu var vi gaaede tilbage mod Syd, over den store Jøkeflod, Jökulsá, og saa ind i Landet langs med dens venstre Bred. Vi havde udhvilet os selv og vore Heste en lang og smuk Julidag paa en af de forholdsvis velhavende Bøndergaarde ved Mývatns Lavabred, og begyndte nu herfra det andet Hovedafsnit af vor Ekspedition. Det var vor Hensigt først og fremmest at udforske videre den mægtige Lavamark, der, mellem Floderne Jökulsá á Fjöllum og Skjálfandalljót, strækker sig fra den mægtige Isørken Vatnajökull mod Nord helt hen til Tundarnerne omkring Mývatn, og som paa Islandsk kaldes Ódáðahraun, paa Dansk omtrent Udaadsørkenen. Dette forstenede Hav er vel Verdens største sammenhængende Lavastrækning; ud af en Mængde enkelte Vulkaner, Kraterrækker og Jordrevner har Jordens glødende Indre gydt sig ud over en Strækning paa flere Tusinde Kvadratkilometer, der de to Tredjedele af Aaret ligger begravet under Sne, og i de faa Sommermaaneder kun paa enkelte faa Steder kan fremvise en sparsom Plantevækst og et endnu mere sparsomt Dyreliv. Over denne store Lavaørkens Indre svævede Aarhundreder igennem det Ubekendtes og Uhyggeliges hemmelighedsfulde Taage. Kun ganske enkelte Forskere har i Løbet af de sidste Hundrede Aar trængt ind i dens Hemmelighed. I Aaret 1907 betraadte jeg Udaadsørkenen, som den første Tysker. Kort efter mig kom Geologen Walther v. Knebel tillige med sin Ven, Maleren Rudloff, og den daværende Student Hans Spethmann. Af disse vendte kun den sidste tilbage; v. Knebel og Rudloff fandt deres Død under Udforskningen af Vulkanen Askja, og deres Navne er for-

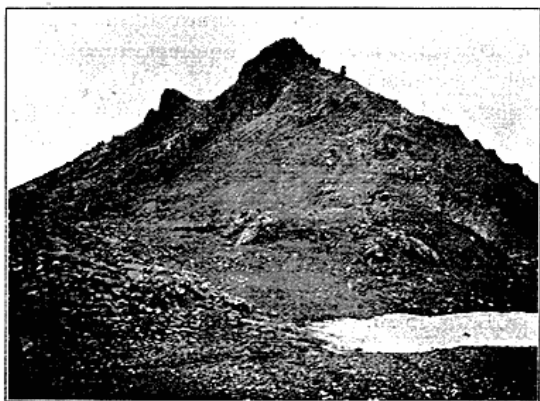
evigede i Knebelsø og Rudloffkrater. I det følgende Aar, 1908, drog jeg for anden Gang til den samme Egn, og nogle Uger senere ankom den forulykkede v. Knebels Forlovede, ledsaget af Geologen Hans Reck. Han var den første, der besteg et af de høje Klippebjærge, der hæver sig op af Ódáðahrauns Lavahav, det saakaldte Herðubreið, og paaviste denne Bjærggigants vulkanske Natur, hvilken man før havde tvivlet om. Nu, i Juli 1910, brød vi op fra Mývatn i den Hensigt for tredje Gang at betræde denne Egn, som jeg allerede kendte i Hovedtrækkene, men først og fremmest for at undersøge nogle endnu helt ukendte Steder. Til disse hørte nærmest Vulkanen Kerlingardýngja, samt Dyngju-fjalladalur, en Dal vest for Askja, endvidere den egentlige Askjas Sydrand, og endelig den sydligste Del af Ódáðahraun, fra den store Vulkan Trölladyngja hen til Indlandsisens Kant og Bjærgpasset Vonarskarð, der adskiller de to store Jøkelmasser Vatnajökull og Tungnafellsjökull.

1. Kerlingardýngja.

Nogle faa Hundrede Skridt borte fra Mývatn forsvinder Græsvæksten, og Lavamarken begynder. I dens forvitrede Revner grønnes til at begynde med Dværgbirken, derpaa kommer man til en Strækning vulkansk Aske, i hvilken der kun viser sig nogle enkelte Straa af Sandmarehalm, og mellem utallige Kraterkegler bærer de smaa islandske Heste os fremad over Slagger og Rullesten, indtil vi naar Skraaningen af den kæmpemæssige Vulkan Bláfjall. Mellem dens foranliggende Bjærge og en Række Højdedrag, der kaldes Búrfellsfjallgarður, aabner sig en bred, langstrakt, næsten fuldstændig i lige Linie løbende Dal, i hvis Munding, der vender mod Mývatn, er standset en Lavastrøm, der for adskillige Aarhundreder, ja maaske Aartusinder tilbage, er løbet hertil fra det indre Højland. Langs denne Lavastrøm red vi omtrent fem Kilometers

Vej. Terrænet hævede sig kun langsomt. I Nærheden af Dalens øverste aabne Ende fandt vi en sparsom Græsvækst, hvor vore Heste for sidste Gang i Løbet af den lange Sommerdag kunde stille deres Hunger. Hertil havde Bonden fra Mývatn ledsaget os, men her sluttede hans Kendskab til Ódáðahraun i hvis Udkant vi nu stod, og fra hvis nordligste Del Lavastrømmen er flydt gennem Dalen, den saakaldte Heilagsdalur. Til venstre saa vi de i Formen ejendommelige, svagt skraanende Vulkanbjærge, hvilke Islænderne kalder for Dyngjur (enkelttal Dyngja), og som hidtil, foruden paa Island, kun er fundne nogle ganske enkelte Steder paa Jorden, saaledes paa Hawajjierne. Dyngjaens Ejendommelighed bestaar i, at Lavaen, naar den flyder ud fra Jordens Indre, samler sig som en lille Ildsø i den ophøjede Stenkedel, og uden voldsomme Udbrud flyder den glødende Lava saa langsomt ud over Kedelens Rand til alle Sider, og afkøles lidt efter lidt. Saaledes dannes der efterhaanden mægtige Skjolde, omtrent som Skildpadderygge af flere Kilometers Omfang. Og paa Ryggens højeste Punkt bliver der, naar Vulkanen er udbrændt, en tragtformet Fordybning tilbage, der maaske er Ildsøens oprindelige Lavarand, maaske ogsaa først er opstaaet senere ved Sammenstyrtning, idet den glødende Lava er sunken tilbage i den Kanal, der fører til Jordens Indre.

Over den ene af disse Dyngjur lagde vi Mærke til grelt farvede Tufvægge, hvoraf vi sluttede os til Svovllejer, og vi formodede, at det maatte være de fra gammel Tid af kendte Svovllejer Fremrinámur, der ligger paa Højde med og ved Siden af den store Kedel-Dyngja. Vore flinke, smaa Heste klat-

Sighvatur (Kerling) øverst paa Kerlingardyngja.

rede tillige med os opad den langsomt stigende Lavamark, og pludselig stod vi oppe paa Toppen, ved Randen af et dybt Krater, saaledes som vi havde ventet det. I Nærheden af Toppen begyndte Svovlmarkerne. Jordbunden var hed, og med Forsigtighed maatte vi føre de urolige Dyr over de dampende Revner i den sønderkogte Tuffjord. En nøjere Undersøgelse af Kedel-Dyngja og Fremrinámur maatte vi give Afkald paa, da de gentagne Gange er beskrevne af tidligere Rejsende, og især fordi de i Aaret 1871 blev nøjagtig observerede og kortlagte af den danske Naturforsker Johnstrup. Derimod henvendte vi hele vor Opmærksomhed paa en anden Dyngja, der først omtales af den bekendte, islandske Geograf Thoroddsen, og hvilken han gav Navnet Kerlingardyngja, der skriver sig fra en paa Dyngjaens Top staaende »Kerlings«, d. e. en Klippe i Form af en Stenkvinde. Bemærkes maa det, at denne Stenfigur, der kan ses langvejs fra, af Bønderne fik Døbenavnet Sighvatur. Thoroddsen var i 1884 rejst forbi Dyngjaens Østside, men havde ikke haft Lejlighed til at bestige den, og omtaler endnu i 1905 i sit i det Aar udgivne store tyske Værk om Island, at den aldrig er betraadt af nogen menneskelig Fod.

Fra Kedel-Dyngjas Top saa vi foran os, saaledes som Thoroddsen beskriver det, et Skjoldbjærg af en mægtig Udstrækning, og paa dets højeste Top Klippen »Kerling«; ligeledes stemte Retningen og alt det øvrige saa fuldstændig, at vi ikke et Øjeblik kunde være i Tvivl om, at vi havde den eftersøgte, endnu aldrig betraadte Vulkan for os. I den brede Lavning mellem Kedel-Dyngja og Kerlingardyngja lod vi vore Heste blive tilbage, tilligemed en af vore islandske Førere, og klatrede selv over en udstrakt Lavastrøms Stenblokke op ad Dyngjaens svagt højnende Side, medens den høje Sighvatur — vi maalte senere dens Højde til nøjagtigt 90 Meter — tjente os som Vejviser. Dette var saa meget mere behageligt, som man meget hyppigt under Bestigelsen af disse svagt skraanende Dyngjur taber Toppen af Syne, og først efter lange Omveje naar det højeste Punkt. Nu var vi naaet hen til den jættemæssige Stenfigur, og ventede at se foran os det tragtformede Krater, som en Dyngjas Topsænkning plejer at danne; men hvor højlig overraskede blev vi ikke, da vi i Stedet for et Krater forefandt en bred Flade, et godt og vel to Kilometer langt Plateau, op fra hvilket der ragede først og fremmest »Kerling«, en temmelig stejl Tufklippe,

samt desforuden et Antal Slaggehøje. Selve Lavaen var uden Tvivl trængt op af Jorden imellem disse Stendynger og var strømmet nedad den svagt skraanende Underbunds nordlige Side. Et Stykke nedenfor Kerling fandt vi to smaa, ringvoldformede, godt konserverede Kratere, ud af hvilke der ogsaa er strømmet Lava. Men en central Kraterfordybning findes der ikke paa Kerlingardyngja, og i Henhold til dette Faktum kan den knap regnes for nogen ægte Dyngja. Derfor har vi ogsaa givet den Navnet Falske-Dyngja. Denne Betegnelse forekom os desto mer tilladelig, da Vulkanen mod Nord og Øst aldeles fuldstændig ligner en Skjoldvulkan, hvorimod den mod Syd, ned fra Slaggehøjene, tilsyneladende uden Lavagreene, falder temmelig stejl, næsten som en Mur, ned til det flere Hundrede Meter lavere liggende Ódáðahraun. Fra denne Kerlingardyngjas sydlige, murformede Skrænt rager flere høje, stejle Tufklipper taarnagtigt i Vejret, hvilke vi senere, i det Fjerne, betragtede nok en Gang nøje fra neden af, og som paa Kortet er opført under Navnet Hvammfjöll.

Fra Toppen af »Kerling« eller Sighvatur havde vi en vid Udsigt over største Delen af Udaadsmarken. I brune, graa og violette Farvetoner laa det døde Lavahav for vore Fødder. Mod Øst var der en Række tildels snebedækkede Bjerge, Herdubrejdarfjöll; af disse Bjerge er enkelte overordentlig fornske, saaledes Tufspidsen Eggert, som først er bleven bestegen af Dr. Spethmann, den pragtfulde Skjoldvulkan, Kollólla-Dyngja, som Dr. Spethmann besøgte tillige med min Søn, og som Dr. Reck for to Aar tilbage og Thoroddsen allerede i 1884 havde besteg; og endvidere det tidligere omtalte Herdubreid, der tidligere kun var bleven bestegen af Hr. Reck og hans islandske Fører, Sigurður Sumarliðason. I Syd hæver sig højt over Ódáðahraun den vulkanske Bjærggruppe Dyngju-fjöll, i hvis Indre den over 50 Kvadrat-Kilometer store Indsænkningsskedel Askja ligger, Tusind Meter over Havfladen; og længere mod Syd begrænses Horisonten af den hvide Rand af Vatnajökls Indlandsis; medens den i ensom Majestæt tronende, sneklædte Skjoldvulkan Trölladyngja vakte vor Længsel efter snart at aflægge ogsaa den et Besøg — et Ønske, der ikke ret længe efter blev til den skønneste Virkelighed.

Desværre blev Vejret overtrukket, og kolde Regndraaber iblandet Sneflug besværliggjorde et længere Ophold. Med en Del Møje fuldendte vi vore

Eggert. Kollóttadyngja. Herdubreid.

Observationer, og Undersøgelsen af adskillige Enkeltheder maatte foreløbig udsættes. Omtrent fire Uger senere besøgte min Søn for anden Gang Kerlingardyngja, sammen med Dr. Spethmann, der mener, at det besynderlige Højdeplateau maa betragtes som et Krater, der til den ene Side er afbrudt eller styrtet ned. Hvorvidt denne Anskuelse er holdbar, maa senere nøjagtige Undersøgelser afgøre. Det Indtryk, som jeg selv fik der oppe paa Højen, og hvilket Rejsen videre fra dens nordlige Fod ved Bláfjalls Skraaning ind i det underliggende Ódáðahraun synes at have bestyrket, er det, at Kerlingardyngja befinder sig paa Kanten af en stor Nedbrydning, at det her er Tale om et oprindeligt Spalte-Udbrud, som har fulgt det mod Nord skraanende Terræn, og set i Afstand ligner en Dyngja, uden at være det. I alt Fald fastslog vi det, at Udaadsmark ikke er nogen fra Vatnajökull og langt mod Nord ligeligt skraanende Slette, men at den bestaar af en Over-Etage og en indre Indsænkning, der ligger flere Hundrede Meter lavere end det øverste Stokværk, der omgiver den i en Halvkreds.

Vi vendte tilbage til vore Heste og red videre i Retning af den forlængede Heilagsdalur, til højre havde vi Bláfjalls Skrænter, til Dels lodret nedfaldende; en lang Stund red vi paa en dyb vulkansk Sand, der af Vinden var blæst sammen i Driver, stadig videre nedad til den laveste Del af Ódáðahraun, hvor Hestene kunde gnave lidt Marehalm i sig og hvile ud. Solen var imidlertid sunken temmelig lavt paa Himmelen, dens matte Skær flød som et mystisk Slør udover Lavaørkenen, som tilsyneladende strakte sig i det Uendelige, og lod for en kort Stund det hele gløde i en gyldenbrun Glans, som bestod hele Ørkenen af lutter brun Glimmer; en bedaarende Farvevirkning, som vi aldrig før havde set, og som indprægede sig uforglemmeligt i vor Erindring. I den tidlige Morgenstund naaede vi Krákás' Udspring, Bække, der bryder frem mellem Lavamasserne; dog var Græs væksten her saa ringe, at vi foretrak at fortsætte vort Rid

endnu nogle Timer hen til Svartár-Søens Bredder; der opslog vi vort Telt paa en blomstrende Eng, medens et Svanepar, der stolte og ensomme svømmede rundt paa Søen, jagttog os.

2. Dyngjufjalladalur.

Den følgende Dag benyttede vi til at besøge Ruinerne af Hrauntunga, en Avlsgaard, der for mange Hundrede Aar tilbage laa ved en af Svartás mange Kilder, lige i Udkanten af Udaadsmarken. Vi red stadig opad, langs denne Flods højre Bred, indtil vi naaede den øverste Kilde, der sprudler frem som en Hvirvel fra den af Sandmasser bedækkede Lava. Idet vi red omkring Kilden, kom vi til en anden Flodarm, hvilken vi igen fulgte helt til dens Udspring, og dernæst kom vi til den tredje Flodarm. Ikke langt fra dens stærkt sprudlende Kilde, bemærkede vi, paa den venstre Side af Floden, lige overfor os, nogle lave Sandhøje, der antydede Levninger af den tidligere Gaard. Den danske Arkæolog Daniel Bruun har i Aaret 1897 undersøgt og beskrevet Ruinerne, siden den Tid har Vinden paa ny overdækket dem med Sand; dog gav en Mængde spredte Dyreknogler os en Anvisning paa, hvor Arnestedet var at søge, og vore Udgravninger havde til Følge, at vi fandt et af disse gamle, af utilhuggede flade Sten dannede Ildsteder. Myrejærn og forkullet Birkeved vidnede om at man en Gang i fjærne Tider her havde glødet og smeddet Jærn. Tillige fandt vi et Brudstykke af en Kobberkedel, hvilket vi indsendte til Reykjavíks Arkæologiske Museum. Denne Aften gik vi tidlig til Ro, for at være godt forberedte til den næste Dags anstrengende Rejse, der skulde bringe os ad en endnu ikke udforsket Vej til Askjas Indre.

I klart Solskinsvejr drog vi først omtrent en fire Timers Tid over Fladlavaens ensformige Virvar, Retningen kendte jeg godt fra to tidligere Rejser. Vi tog hen til Nordvestfoden af Bjærggruppen Dyngjufjöll, hvor en paa flere Mils Afstand synlig, grotesk formet Tufklippe, den saakaldte Lockstindur, rager op. Men i Stedet for her at klatre op ad Bjærgskraaningerne, for saa at komme til Askjas Indre ad Bjærgpasset Jónsskarð, bøjede vi af ind i en smal Dal, der i Askjas Vestsider skærer sig ind i Bjærgene og adskiller de egentlige Dyngjufjöll fra et langstrakt Højdedrag, de »ydre Dyngjufjöll«. Denne Dal, der har Navnet Dyngjufjalladalur, blev, saa vidt bekendt, kun eneste Gang, nemlig i Aaret

1830, gennemrejt af nogle Islændere. Ingen Udlandning har nogensinde betraadt den, før vi kom der, og beskrevet er den aldrig bleven. Dalen indsnævres meget hurtigt, og i omtrent otte Kilometers Længde hæver Dalbunden sig ca. 300 Meter. I den øverste Ende udvider Dalen sig betydelig, og nu befinder man sig paa det øverste Ódáðahrauns udstrakte Slette, hvis Lava har gennemstrømmet hele Dalfordybningen. Fra de sneklædte Høje flyder Tøvandets som en lille Flod nedad Dalen og forsvinder ned i Laven udenfor den nederste Dalmunding. Til venstre findes stejle Tufmasser med vilde, forvredne Skikkelser. Mægtige Nedstyrtninger foregaar her fra Tid til anden, og paa store Strækninger er Dalbunden oversaaet med itu-brudt Sten; enkelte Blokke er af et saadant Omfang, at de rager opover en Rytter paa Hesteryggen. Paa den højre Side er Højene mindre stejle, dog rager ogsaa der vældige Tufmasser i Vejret, søndergnavede af Vind og Vejr til sælsomme Skikkelser. Ved en lille Bøjning af Dalen ses de egentlige Dyngjufjælds sydvestlige Side som et vildt, fantastisk Billede. De forviltrede graa Tufdannelse hænges paa de stejle Bjærgsider, som var det de opragende Ruiner af sønderskudte Klippeslotte, og under dem ser man i lange Striber de røde Lag af udbrændte Slagger, der afveksler med den mørkere Basalt. Vi naaede hen til Dyngjufjalladalens Lukke, hvis sidste, stejle Klippe til højre vi gav det islandske Navn Fjallaendi, d. e. Bjærgende; og der fra arbejdede vi os med en Del Besvær frem over sønderrevne Slagger opad de egentlige Dyngjufjælds Sider, mellem hvis Tinder vi spejdede efter et Pas, der kunde føre os ind i den store Kraterdal, det egentlige Askja. Mod Sydvest laa Lavaørkenen udstrakt for vore Blikke, opover den ragede enkeltstaaende, jættemæssige Tufmure i vor Nærhed, og i ca. 20 Kilometers Afstand den pragtfulde Skjoldvulkan Trölladyngja, der efter Thoroddsens Maaling er 1491 Meter over Havfladen.

3. Askjas Sydkant.

Fra Dyngjufjældenes Skrænter er der mod Syd ud fra utallige smaa Sidekratere flydt dels kortere dels længere Lavastrømme, der frembød store Besværigheder af forskellig Art for vore Heste, da Lavaen ikke er bleven afkølet som flade Plader, men i Form af ru Takker og man kan kun komme hen over den ad lange Omveje. Foran os hævede

sig nogle høje Fjældtoppe op af selve Bjærgvæggen, og da vi nærmede os disse, befandt vi os pludselig paa en udstrakt Slette, der strækker sig næsten vandret nedenfor Askja's Volde, og ligner en Del den Slette, som jeg to Aar i Forvejen havde opdaget i det nordlige Askja. Ligesom der fandt vi ogsaa her senere betydelige Svovlstrækninger og uddøde Solfatarer. Ad en Fordybning, der var fyldt med haardfrossen Sne, lykkedes det os at komme ud fra denne Slette, over Bjærgvæggen ind i selve Askja. Det spidse Tufbjærg paa vor venstre Side gav vi Navnet Wattsbjærg, til Ære for Englænderen Watts, der i 1875 observerede Askjas vulkanske Udbrud; men Tinden til højre, den højeste

Den højeste Top i Dyngjufjöll Thoroddsenstindur, set fra Syd.

i hele den store Krans af Bjerge, der under et kaldes Dyngjufjöll, gav vi Navnet Thoroddsenstindur (Thoroddsens-Tinde) til Ære for den bekendte islandske Geograf og Geolog Thorvaldur Thoroddsen, den fremragende videnskabelige Forsker og Beskriver af Ódáðahraun. Passene, der mod Syd fører ud af Askja, kaldte vi Suðurskörð, eller paa Dansk: Sydpassene. Under Wattsbjærg opslog vi vort Telt paa en med store Pimpstensblokke oversaaet, temmelig lun Plads. Vi bortsendte straks Hestene tilligemed den ene Fører, og blev her en hel Uge for at undersøge den 50 Kvadratkilometer vide Askjakedel tilligemed den dybe Sø i dens sydøstlige Hjørne, hvor de to Tyskere v. Knebel og Rudloff hviler, og frem for alt de gaadefulde Bjærges sydlige og vestlige Skrænter.

Askjas Sydkant stiger som Thoroddsenstindur omtrent lodret op fra Søen; den er øjensynlig den tilbageblevne Rest af et Tufbjærg, hvis bredeste

Del paa det indfaldne Sted, som nu optages af Søen, er sunken i Dybet. Mod Syd staar denne smalle, stejle, høje Bjærgmur paa et med Slagger, Lava og vulkansk Aske bedækket Underlag, der med en yderst ringe Hældning, næsten som en Dyngjas Overflade — maaske er den i Virkeligheden det — sænker sig ned mod Udaadsmarkens Slette. Vi fulgte denne Slette mod Syd indtil Nærheden af et af de Vandløb, der tilfører Jökulsá Smeltvandet fra Vatnajökuls Gletsjere. Overalt fandt vi Aske og Lava, der var lejrede over ældre Basaltudbrud, og lige saa let som Vejen gik nedad, trods dens Længde, lige saa besværligt var det at tilbagelægge den igen, op til vort Telt, gennem det dybe vulkanske Sand. Ogsaa her, ligesom i det øvrige Ódáðahraun, saa vi, bortset fra lidt Marehalm, og en, sandsynligvis af Vinden bortført Sommerfugl, næppe noget Tegn til Liv: kun Død, Ødelæggelse, Ensomhed.

En lang Række lave Slaggekegler strækker sig fra Dyngjufjældenes Sydfod hen til Vatnajökuls Indlandsis. De vulkanske Kverkfjælds sneklædte, dobbelte Klipperække stirrede os koldt i Møde; mellem dem falder en Isstrøm ned til Lavlandet, medens der paa Vesttoppen, mellem de ældgamle Snemasser hvirvler mægtige Dampe fra de midt i disse kolde Omgivelser kogende Svovlkilder. Disse Vulkaner i den evige Is, Kverkfjöll, blev for første Gang bestegne i forrige Sommer af en tysk Forsker, Professor M. Trautz fra Heidelberg, der holdt et Foredrag derom paa Naturforsker mødet i Karlsruhe 1911; dog har han endnu ikke offentliggjort noget nærmere om dette.

Kverkfjöll, set fra Askja's Sydrand.

4. Trölladyngja.

Højt over det sydlige Ódáðahraun troner den kæmpemæssige Trölladyngja, en af Islands og maaske hele Verdens formskønneste Skjoldvulkaner. Den blev først i Aaret 1875 besøgt af den ovenfor nævnte

Engländer Watts, der kom derhen fra Askja efter en meget anstrengende March og i et lidet gunstigt Vejr. Aaret 1884 besteg den islandske Forsker Thorvaldur Thoroddsen den fra Nordvestsiden tilige med sin Fører Ögmundur (Sigurdsson), de byggede ved Kanten af Krateret en Stenpyramide, som vi ogsaa fandt. I Løbet af de 26 Aar, fra 1884 til 1910 har ingen Menneskefod betraadt dette verdensfjerne Sted.

Fra Svartárvatn drog vi derefter vestpaa, og i Nærheden af hvor Sandmúladalssá munder ud i Jökelloden Skjálffandalfjót undersøgte vi en af de urgamle Gaardruiner, hvor vi, i Lighed med Hrauntunga, efter ivrige Eftergravninger forefandt det oprindelige Ildsted og Smedje, og hvorfra vi senere til Reykjavíks Museum indsendte ca. 25 fundne Stykker, saasom Jærnhager, Søm, Knivblade, en Benkam, Net-Stene eller Væverstol-Stene, en Møllesten og flere andre Genstande. Derpaa slog vi Lejr paa en taalelig god Græsplads i en lun Krog af Øxnadalen. Ved at stige op ad Dalkløften naaede vi herfra til det indre Højland, over hvis af Frosten søndersprængte Basaltgrundlag Udaadsørkenens Lavastrømme har bredt sig; og efter omtrent seks Timers Ridt fra vor Lejrplads traf vi de yderste Tunger og snart derefter de brede Strømme af den Lava, der fra Trölladyngja er flydt mod Vest. Denne Lava ser ældgammel ud; en Dødsmark af uhyrlige, forstenede Mammuthknogler, graa og støvet, kunde være den lig. Og saa igen snor Lavaen sig i fantastiske Forvridninger, eller der hist og her staar gigantiske Stenplader, med de mærkeligste Figurer, der ligner persiske eller assyriske Steler og Gudebilleder, og som paatvinger sig, selv den mindst fantasibegavede Tilskuers Opmærksomhed. Enkeltvis laa der høje Tufbakker midt i Lavastrømmen, og en Række af den Slags Høje strækker sig fra Trölladyngjas Sydfod hen i Retning af Vulkanen Kistufell, der i Lighed med Kverkfjöll hæver sig fra Udkanten af Indlandsisen Vatnajökull, og senere blev bestegen af min Søn sammen med Dr. Spethmann.

I omtrent 1200 Meters Højde lod vi Hestene blive tilbage og fodrede dem med det Hø, vi i den Hensigt havde medført. Selv gik vi saa til Fods, snart over sønderbrudt Lava og Slaggebrokker, snart over vidtstrakte Snemarker, og naaede Toppen i Løbet af nøjagtig 1½ Time. Foran os var den stejlt nedfaldende Kant af en stor Kedel, vi saa

her den klassiske Form for et Dyngja-Krater. Selve Fordybningen er fyldt med Sne, der delvis er omdannet til Is; dog rager enkelte sorte Lavaklipper frem af den Firnen. Paa Kanten af det ca. to Kilometer vide Krater findes flere ophobede Slaggehøje. Store Slaggeblærer, indvendig hule Lavamasser, saakaldte Hornitos, forekommer hist og her i Nærheden af Kraterets Rand. Det klare Vejr forundte os en storslaaet Udsigt i alle Retninger. Mod Syd var Kistufell i vor Nærhed og bag det Vatnajökuls uendelige Isørken. Mod Sydvest kunde vi se ind i det næsten sagnagtige Vonarskarð, der adskiller Vatnajökulens og Tungnafellsjökulens Gletsjere, hvilket, siden Bårðs Tog i Sagatiden, kun er bleven gennemvandret af 6 Mennesker, nemlig i Sommeren 1833 af Islænderne Björn Gunnlaugsson og Sigurður Gunnarsson, 1908 af Tyskeren Hans Reck og dennes islandske Fører Sigurður Sumarliðason og i 1911 af Schweizeren Hermann Stoll, ledsaget af den unge Islænder Helgi Tómasson. Mod Sydøst saa vi, mellem Kistufell og Kverkfjöll, den kæmpemæssige Gletsjer Dyngjujökull; langt mod Øst, paa den anden Side af Kverkfjöll, hæver sig det høje sneklædte Fjæld, Snæfell, og nærmere, i Nordost, Dyngjujældenes Bjærgmasse, hvis højeste Top, Thoroddsens-tindur, tillige med vore Bjærgpas, Suðurskörð, fremtraadte med størst Tydelighed. Dyngjujældsdalens sydlige Munding kunde vi endnu tydeligt kende; længere nordpaa, over Mývatnssøens Omegn, og i Vest, over Hofsjökulens Isørken, begyndte derimod lette Taagesløv at sænke sig, og i Timerne efter Midnat, medens vi red hjemad, faldt der som en kold Støvregn paa vore Hættekapper.

Længe beundrede vi dette, af menneskelige Øjne saa sjældent beskuede Panorama. Vi foretog nogle enkelte Maalinger, fandt Trölladyngjas Højde i Overensstemmelse med Thoroddsens Bestemmelse, og paa vort fotografiske Apparat optog vi en Mængde nærmere og fjærnere Billeder, af det der forekom os mest vigtigt og interessant. Derpaa indmurede vi vort Visitkort i en Blikdaase i mellem den af Thoroddsen opførte Stenvardes Lavablokke, gik derefter igen nedad over Sne- og Slaggestrækninger hen til vore Heste, og glædede os, da vi fandt, at de endnu havde levnet os en lille Visk Hø, paa hvilken vi strakte vore mødige Lemmer, for at nyde et Par korte Timers behagelige Hvile.